

Φορέας Διαχείρισης
Λίμνης Παμβώτιδας

Προστατευόμενη Περιοχή Λίμνης Παμβώτιδας

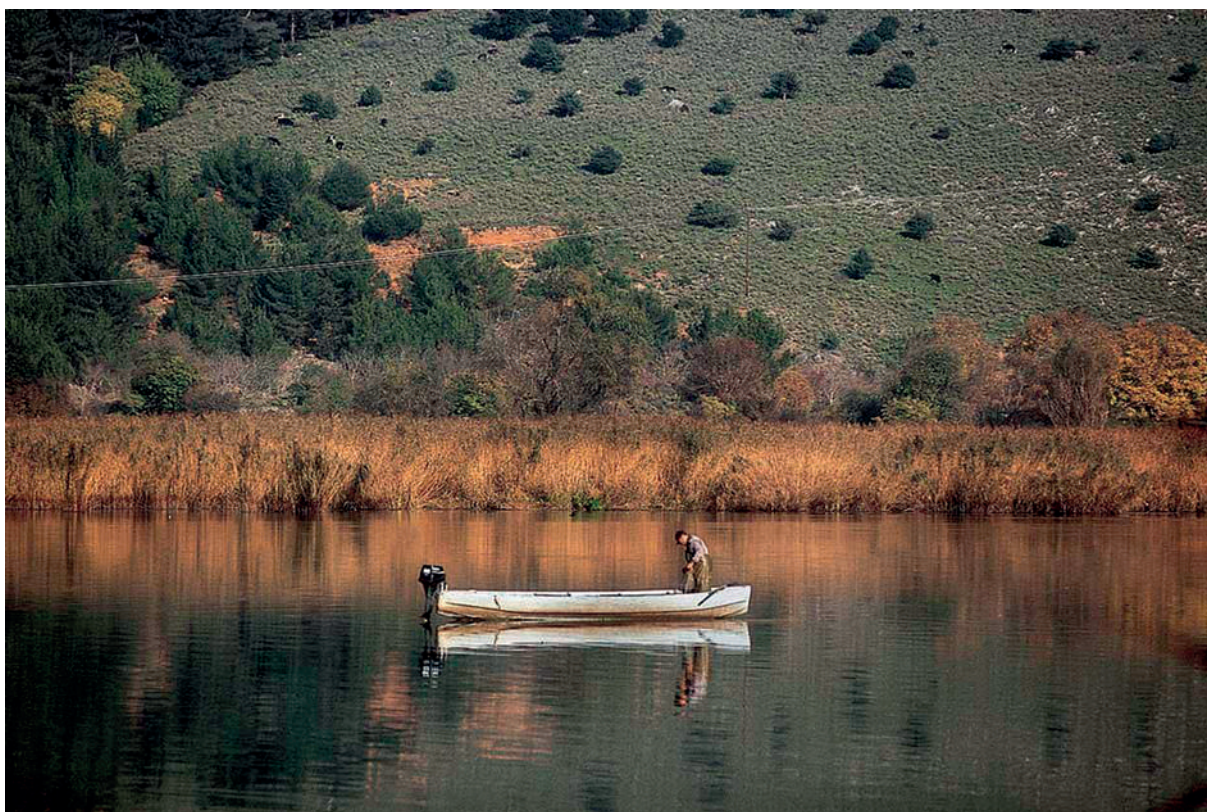

Σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*)

Η Λίμνη Παμβώτιδα

Η λίμνη Παμβώτιδα είναι μία από τις αρχαιότερες λίμνες παγκοσμίως και η δεύτερη αρχαιότερη μετά τη λίμνη της Οχρίδας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο (ηλικίας που ξεπερνά τα 5 εκ. έτη).

Σχηματίστηκε λόγω μεταβολών του ανάγλυφου μέσα στον γεωλογικό χρόνο, οι οποίες δημιούργησαν εσωτερικές λεκάνες και ευνοϊκές προϋποθέσεις για τη συγκέντρωση των υδάτων της περιοχής, δηλαδή για τη γένεση της λίμνης. Δεν υπέστη ποτέ τις δυσμενείς επιπτώσεις των παγετώνων και λειτούργησε ως καταφύγιο ζωής τόσο για τη χλωρίδα όσο και για την πανίδα της Ευρώπης.

Η λίμνη Παμβώτιδα βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Μιτσικέλι δίπλα στην πόλη των Ιωαννίνων σε υψόμετρο περίπου 469 μέτρα, καταλαμβάνει έκταση 22.000 στρεμμάτων της λεκάνης απορροής του λεκανοπεδίου και έχει μέσο βάθος 4,5 μ. και μέγιστο βάθος 8,5μ.. Τροφοδοτείται από τα νερά των βροχών και τις πηγές του όρους Μιτσικέλι (πηγές Ντραμπάτοβας, Σεντενίκου και άλλων μικρότερων πηγών). Μέσω των τάφρων, τα νερά του λεκανοπεδίου αποστραγγίζουν και καταλήγουν στη λίμνη, η οποία δεν έχει φυσική επιφανειακή διέξοδο.

Σήμερα, η στάθμη της λίμνης ρυθμίζεται από το θηρόφραγμα του Περάματος και μέσω της τάφρου της Λαψίστας τα νερά της οδηγούνται στον ποταμό Καλαμά.

Στο παρελθόν αποτελούσε ενιαίο υδρολογικό σύστημα με τη γειτονική λίμνη Λαψίστα. Η ύπαρξη της μιας λίμνης συνδεόταν άμεσα με την καλή λειτουργία και ύπαρξη της άλλης. Η επιφάνεια της Λαψίστας αυξομειώνονταν με την εναλλαγή των εποχών και είχε μικρότερο βάθος και έκταση από τη λίμνη Παμβώτιδα των Ιωαννίνων.

Το σύστημα των δύο λιμνών του ευρύτερου λεκανοπεδίου Ιωαννίνων αποτελούσε έναν υγρότοπο με πολλαπλές αξίες. Πολλά είδη ψαριών πολλαπλασιάζονταν στη Λαψίστα και μετέβαιναν στη συνέχεια στην Παμβώτιδα. Ο υγρότοπος παρείχε τροφή και καταφύγιο σε πολλά είδη πανίδας και ορνιθοπανίδας και συντηρούσε πλούσια χλωρίδα.

Η λίμνη της Λαψίστας, αποξηράνθηκε κατά τη δεκαετία του '50 για να αποδοθεί στη γεωργία και να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ελonoσίας. Η απώλεια ενός τόσο σημαντικού βιότοπου είχε αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα και το οικοσύστημα της περιοχής αλλά και στην τοπική κοινωνία.

Η λίμνη Παμβώτιδα είναι μία τυπική μεσογειακή, ρηχή, ευτροφική λίμνη και αποτελεί ένα ευαίσθητο οικοσύστημα που ανήκει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προστατευόμενων Περιοχών ΦΥΣΗ 2000 λόγω των σημαντικών ενδιαιτημάτων και των σπάνιων ειδών χλωρίδας και πανίδας που φιλοξενεί.

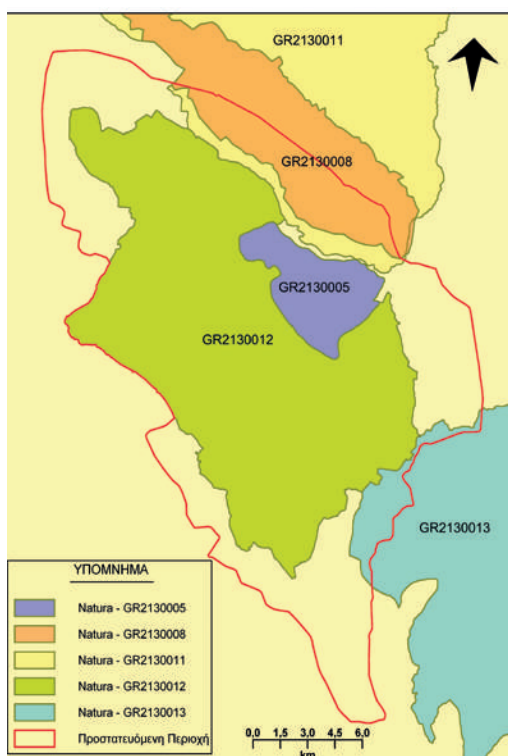
Προστατευόμενες περιοχές - Δίκτυο Natura 2000

Περιοχές που κηρύσσονται ως Προστατευόμενες χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα γνωρίσματα που πρέπει να διαφυλαχθούν και για τις επόμενες γενιές. Πρόκειται για περιοχές με ειδικό νομικό καθεστώς το οποίο αποσκοπεί στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, καθώς και των αγαθών και υπηρεσιών που προσφέρουν στον άνθρωπο.

Η συνεχής υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων, η διαρκώς αυξανόμενη ένταση αστικοποίησης και υποδομών, η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, η κάθε είδους ρύπανση και η εισαγωγή ξενικών ειδών στα οικοσυστήματα δρουν καταλυτικά και ουσιαστικά στην ελάττωση της βιοποικιλότητας. Η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί κρίσιμο ζήτημα.

Επιδιώκοντας να προστατεύσει τη βιοποικιλότητα και να αντιμετωπίσει την εξαφάνιση των ζωικών και φυτικών ειδών, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε, μεταξύ άλλων, ένα δίκτυο προστατευόμενων περιοχών, το Natura 2000, και συμπεριέλαβε την προστασία της βιοποικιλότητας μεταξύ των βασικών στόχων του.

Σήμερα, στην Ελλάδα το Δίκτυο NATURA 2000 περιλαμβάνει 241 Τόπους Κοινοτικής Σημασίας για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, της άγριας πανίδας και χλωρίδας, οι οποίοι έχουν χαρακτηριστεί ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και 202 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για τη διατήρηση των άγριων πτηνών. Πέντε περιοχές Natura απαντώνται στην ευρύτερη περιοχή ευθύνης του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας:

- Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) για την άγρια ορνιθοπανίδα και Ειδική Ζώνη Διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.) με την επωνυμία «Λίμνη Ιωαννίνων (Παμβώτιδα)» και κωδικό GR 2130005 (στο σύνολό της),

- Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) για την άγρια ορνιθοπανίδα, με την επωνυμία «Ευρύτερη περιοχή πόλης Ιωαννίνων» και κωδικό GR 2130012 (στο σύνολό της),

- Ειδική Ζώνη Διατήρησης (Ε.Ζ.Δ.) με την επωνυμία «Όρος Μιτσικέλι» και κωδικό GR 2130008 (μέρος αυτού),

- Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) για την άγρια ορνιθοπανίδα με την επωνυμία «Κεντρικό Ζαγόρι και Ανατολικό Τμήμα Όρους Μιτσικέλι» και κωδικό GR2130011 (μικρό μέρος αυτού),

- Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) για την άγρια ορνιθοπανίδα (με την επωνυμία «Ευρύτερη περιοχή Αθαμανικών Όρεων» και κωδικό GR 2130013 (πολύ μικρό μέρος αυτής).

Προστατευόμενη περιοχή - Δίκτυο Natura 2000

Η προστατευόμενη περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας περιλαμβάνει το μεγαλύτερο τμήμα του λεκανοπεδίου και δεν περιορίζεται μόνο στη λίμνη και την παραλίμνια περιοχή. Αποτελεί ενιαίο οικοσύστημα, άρρηκτα συνδεδεμένο με τη λίμνη, όπου οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες στην περιοχή μπορούν άμεσα ή έμμεσα να επηρεάσουν την οικολογική ισορροπία σε αυτή.

Η διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής αποτελεί ένα σύνθετο εγχείρημα καθώς θα πρέπει να συγκεραστεί η προστασία της με την ανάπτυξη της περιοχής.

Βλάστηση Προστατευόμενης Περιοχής Λίμνης Παμβώτιδας

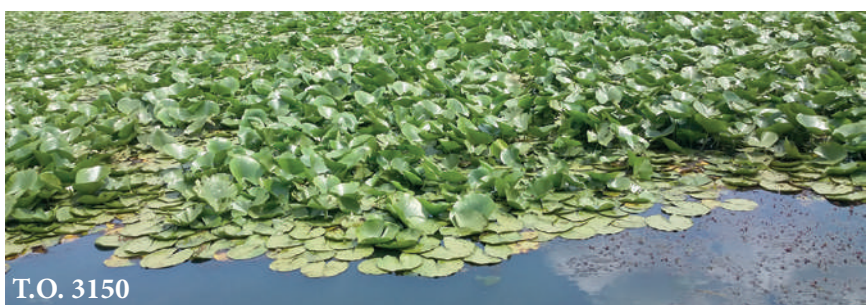
Τύποι Οικοτόπων

Η βλάστηση της ευρύτερης περιοχής του λεκανοπεδίου «ταξινομείται» σε διαφορετικές κατηγορίες, που ονομάζονται Τύποι Οικοτόπων. Έτσι, στην Προστατευόμενη περιοχή της λίμνης Παμβώτιδας έχουν καταγραφεί 18 διαφορετικοί τύποι οικοτόπων, με πολλούς από αυτούς να περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας», ενώ άλλοι αφορούν σε ελληνικούς τύπους οικοτόπων.

Οι τύποι οικοτόπων που περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» είναι:

- Ευτροφικές φυσικές λίμνες με βλάστηση τύπου *Magnopotamion* ή *Hydrocharition* (Τύπος Οικοτόπου 3150)

- Ποταμοί από πεδινά σε ορεινά επίπεδα με βλάστηση *Ranunculion fluitantis* και *Callitricho-Batrachion* (Τ.Ο. 3260)

T.O. 3150

T.O. 4090

- Ποταμοί της Μεσογείου με περιοδική ροή από *Paspalo-Agrostidion* (Τ.Ο. 3290)

- Ενδημικά ορεινά μεσογειακά χέρσα εδάφη με ακανθώδεις θάμνους (Τ.Ο. 4090)

- Δενδροειδή *matorrals* με *Juniperus spp.* (T.O. 5210)

- Φρύγανα με *Sarcopoterium spinosum* (T.O. 5420)

- Ψευδοστέπα με αγρωστώδη και μονοετή φυτά από *Thero - Brachypodietea* (T.O. 6220)

- Δάση - στοές με *Salix alba* και *Populus alba* (T.O. 92A0)

- Δάση *Platanus orientalis* και *Liquidambar orientalis* (*Platanion orientalis*) (T.O. 92C0)

- (Υπο)μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα (T.O. 9530)

- Ορεινά δάση παλλασιανής πεύκης *Pinus nigra ssp. Pallasiana* της Ελλάδος και της Βαλκανικής χερσονήσου (T.O. 9536)

- Μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά είδη πεύκων της Μεσογείου (T.O. 9540)

Οι τύποι οικοτόπων που αφορούν ελληνικούς τύπους είναι:

- Garrigues της Ανατολικής Μεσογείου (T.O. 5340)

- Ψευδομακκί (T.O. 5350)

- Καλαμώνες (T.O. 72A0)

- Θερμόφιλα δρυοδάση της Αν. Μεσογείου και της Βαλκανικής (T.O. 924A)

- Δάση οστράς, ανατολικού γαύρου και μεικτά θερμόφιλα δάση (T.O. 925A)

- Ελληνικά δάση Πρίνου (T.O. 934A)

Χλωρίδα

Η βλάστηση αποτελεί τη βάση της ζωής για τη λίμνη, καθώς παρέχει σε πλήθος οργανισμών τόπο διαμονής, προστασία και τροφή, ενώ οι ρίζες των φυτών συγκρατούν και σταθεροποιούν το έδαφος. Επιπλέον η βλάστηση αναβαθμίζει το τοπίο, βελτιώνει το μικροκλίμα, μειώνει την ατμοσφαιρική ρύπανση και ηχορύπανση. Όλα τα είδη, συνεισφέρουν στη λειτουργία και στην ισορροπία ενός πλούσιου και πολύτιμου οικοσυστήματος.

Η χλωρίδα της λίμνης Παμβώτιδας αποτελείται από 115 είδη και υποείδη φυτών, ενώ η χλωρίδα περιμετρικά της λίμνης αποτελείται από 180 είδη και υποείδη φυτών.

Τα είδη που φύονται στην Παμβώτιδα συνθέτουν δύο κύριες κατηγορίες βλάστησης: την υδρόβια βλάστηση και τα υγροτοπικά δάση.

Υπόλειμμα υγροτοπικού δάσους

Στο εσωτερικό της λίμνης αναπτύσσονται φυτά που ονομάζονται υδρόβια και έχουν αναπτύξει ειδικές προσαρμογές ώστε να επιβιώνουν σε περιοχές που κατακλύζονται περιοδικά ή μόνιμα με νερό. Η υδρόβια βλάστηση διακρίνεται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: την υδροφυτική βλάστηση, την ελοφυτική βλάστηση και τα υγρά λιβάδια.

Η προσεκτική παρατήρηση της βλάστησης που αναπτύσσεται στην Παμβώτιδα αναδεικνύει τη διαδοχή των φυτικών ειδών από την όχθη ως τα βαθιά νερά ως εξής:

- η παρόχθια βλάστηση περιλαμβάνει δένδρα που διψούν για νερό (όπως λευκές ιτιές *Salix alba*, πλατάνια *Platanus orientalis* και λεύκες *Populus sp.*),

- εκεί όπου το έδαφος καλύπτεται με νερό, περιοδικά, ανάλογα με τη διακύμανση της στάθμης του υπόγειου ύδατος, εξαπλώνονται υγρά λιβάδια από υδρόφιλα, ποώδη κυρίως φυτά, όπως τα βούρλα (*Juncus sp.*). Στις μέρες μας, τα υγρά λιβάδια έχουν συρρικνωθεί, κυρίως εξαιτίας της επέκτασης των καλλιεργειών, της κατασκευής αναχωμάτων, των επιχωμάτων και της επέκτασης του αστικού ιστού,

- εκεί όπου τα νερά γίνονται ρηχά ώστε οι ρίζες να αναπνέουν μέσα από το κούφιο στέλεχος, ζουν βαθιά ριζωμένα στις όχθες και τα ρηχά νερά της λίμνης, νεροκάλαμα (*Phragmites australis*) και ψαθιά (*Typha angustifolia*, *Typha latifolia*) σε πυκνές συστάδες συνθέτοντας τους καλαμώνες της λί-

Παρόχθια βλάστηση

Καλαμώνες

μνης, αναδεικνύουν την ελοφυτική βλάστηση καλύπτοντας έκταση από λίγα έως εκατοντάδες στρέμματα,

- φυτά που δεν ριζώνουν στον πυθμένα, αλλά πλέουν ελεύθερα στην επιφάνεια του νερού ή ζουν βυθισμένα στον υδάτινο κόσμο (όπως η φακή του νερού *Lemna minor*, τα μυριόφυλλα *Myriophyllum spicatum* και οι ποταμογείτονες *Potamogeton spp.*), έχουν λεπτές ρίζες που κρέμονται και δίνουν ισορροπία στο φυτό, και ταυτόχρονα απορροφούν ανόργανες θρεπτικές ουσίες από το νερό, ενώ ορισμένα φυτά δεν έχουν καθόλου ρίζες,
- ορισμένα φυτά, όπως τα κίτρινα (*Nymphaoides peltata*) και λευκά νούφαρα (*Nymphaea alba*), που ζουν ριζωμένα στον πυθμένα, έχουν εναέριες ρίζες και εγκλωβίζουν αέρα στους ιστούς τους για να επιπλέουν τα φύλλα στην επιφάνεια, οργανώνοντάς τα σε ομάδες,

Στην εξωτερική ζώνη της λίμνης προς το όρος Μιτσικέλι απαντώνται σημαντικός αριθμός ενδημικών φυτών όπως θαμνώνες κέδρου (*Juniperus oxycedrus*), ελληνικά δάση πρίνου, τα δύο είδη Σιλένης (*Silene niederi* και *Silene melzheimeri*), το Μαρούβιο το βελουτίνο (*Marrubium velutinum*), τα δύο υποείδη του Κεράστιου του βραγχυπετάλιου (*Cerastium brachypetalum ssp. corcyrense*, *Cerastium brachypetalum ssp. pindigenum*), η Κενταύρια η σχιζοειδής (*Centaurea lacerata*), η βιόλα η ηπειρωτική (*Viola epirota*), η ασπέρουλα η αρίστρατη (*Asperula aristata ssp. thessala*), η φριτιλάρια η θεσσαλική (*Fritillaria thessala ssp. ionica*), το τριφύλιο το παρνασσικό (*Trifolium parnassi*), η βερονίκη η γλαυκή (*Veronica glauca ssp. peloponnesiaca*), ο φλώμος ο επιζάνθιος (*Verbascum epixanthinum*) κ.ά.

Λευκό νούφαρο
(*Nymphaea alba*)

Πανίδα Προστατευόμενης Περιοχής Λίμνης Παμβώτιδας

Θηλαστικά

Στη λίμνη έχουν καταγραφεί 28 είδη θηλαστικών, όπως η βίδρα, η αλεπού, ο λύκος, το κουνάβι, ο σκαντζόχοιρος, ο ασβός και ορισμένα είδη νυχτερίδων.

13 είδη προστατεύονται από την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία εκ των οποίων 3 είδη προστατεύονται αυστηρά (Παράρτημα II, Οδηγία 92/43/EEC), συμπεριλαμβανομένου ενός είδους νυχτερίδας (*Rhinolophus ferrumequinum*) και της βίδρας (*Lutra lutra*).

Βίδρα (*Lutra lutra*)

Νεαρά χέλια (*Anguilla anguilla*)

Ψάρια

Η Παμβώτιδα στο παρελθόν αποτελούσε ένα σπουδαίο αλιευτικό πλουτοπαραγωγικό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας. Σήμερα, στη λίμνη απαντώνται περίπου 20 είδη ψαριών.

Επτά από αυτά, όπως η τσίμα (*Phoxinellus epiroticus*), το μαρίτσι (*Barbus albanicus*), η Ντάσκα (*Pelargus stymphalicus*), το τυλινάρι (*Leuciscus cephalus*) και το χέλι (*Anguilla anguilla*), είναι ενδημικά είτε της Ελλάδας είτε της Νότιας Βαλκανικής.

Άλλα είδη της λίμνης όπως ο κυπρίνος (*Cyprinus carpio*), ο κέφαλος (*Mugil cephalus*), το γλάνι (*Tinca tinca*), η δρομίτσα (*Leucos ylikiensis*) έχουν εισαχθεί με διάφορους τρόπους λόγω της εμπορικής τους αξίας.

Σήμερα, τρία είδη ψαριών, το μαρίτσι (*Barbus albanicus*), η δρομίτσα (*Leucos ylikiensis*) και η τσίμα (*Phoxinellus epiroticus*) περιλαμβάνονται στην Οδηγία της Ε.Ε. 92/43/Ε.Ε.С. (Παράρτημα II).

Αμφίβια

Στη λίμνη έχουν καταγραφεί 12 είδη αμφιβίων από τα 23 συνολικά είδη αμφιβίων της Ελλάδας. Από αυτά 2 είδη προστατεύονται αυστηρά από τη νομοθεσία, ο λοφιοφόρος τρίτωνας (*Triturus cristatus*) και η κιτρινοπομπίνα (*Bombina variegata*).

Βαλκανοβάτραχος (*Pelophylax kurtmuelleri*)

Ερπετά

Στη λίμνη έχουν καταγραφεί 25 είδη ερπετών (νερόφιδα, χελώνες κ.α.). Πέντε από τα είδη αυτά προστατεύονται αυστηρά.

Πρόκειται για 2 είδη χελωνών του γλυκού νερού, (τη βαλτοχελώνα και τη ποταμοχελώνα), η κρασπεδωτή χελώνα και δύο είδη φιδιών, ο λαφίτης και το σπιτόφιδο.

Σπιτόφιδο (*Zamenis situla*)

Πεταλούδα παγώνι (*Inachis io*)

Ασπόνδυλα

Έχουν καταγραφεί έως σήμερα 49 είδη χερσαίων ασπονδύλων, ορισμένα εξ' αυτών είναι ενδημικά της Δυτικής Ελλάδας και προστατεύονται αυστηρά (Παράρτημα ΙΙ, 92/43).

Πρόκειται για την πεταλούδα *Euphydryas aurinia*, όπως και για δύο είδη Ορθόπτερων, το *Dolichopoda greaca* και το *Chorthippus lacustris*, τα οποία παρουσιάζουν έντονη πτωτική πληθυσμιακή τάση. Ο πληθυσμός της καραβίδας (*Astacus astacus*) έχει μειωθεί δραματικά.

Η αποκατάσταση των υγρών λιβαδιών που βρίσκονται περιμετρικά της λίμνης και πλημμυρίζουν περιοδικά, αποτελεί αναγκαιότητα για την προστασία της ασπόνδυλης πανίδας.

Πουλιά

Η λίμνη Παμβώτιδα και η ευρύτερη περιοχή της, φιλοξενούν περισσότερα από 170 καταγεγραμμένα είδη πουλιών.

Ο επισκέπτης μπορεί εύκολα να παρατηρήσει διάφορα είδη ερωδιών, όπως τον σταχτοτσικνιά (*Ardea cinerea*), τον λευκοτσικνιά (*Egretta garzetta*) και τον κρυπτοτσικνιά (*Ardeola ralloides*), κορμοράνους (*Phalacrocorax carbo*), αλκυόνες (*Alcedo atthis*), βαλτόπαπιες (*Aythya nyroca*), λευκοπελαργούς (*Ciconia ciconia*), κερκινέζια (*Falco naumanni*), αγριόκυκνους (*Cygnus sp.*) και άλλα είδη.

Σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*)

Από αυτά μεγάλος αριθμός κορμοράνων (*Phalacrocorax carbo*) διαχειμάζει στην Παμβώτιδα από τον Νοέμβριο έως τον Φεβρουάριο, ενώ άλλα σταθμεύουν μόνο για λίγες ημέρες.

Από τα πουλιά της προστατευόμενης περιοχής, 34 προστατεύονται τόσο από την Κοινοτική όσο και από την Ελληνική Νομοθεσία.

Κορμοράνος (*Phalacrocorax carbo*)

Βαλτόπαπια (*Aythya nyroca*)

Ιδιαίτερη σημασία έχει η παρουσία και η αναπαραγωγή της βαλτόπαπιας (*Aythya nyroca*) στη λίμνη, διότι αποτελεί ένα είδος το οποίο απειλείται με εξαφάνιση παγκοσμίως, αναδεικνύοντας έτσι την περιοχή σε μια από τις πλέον σημαντικές περιοχές στην Ευρώπη.

Επίσης, άλλα είδη πουλιών, όπως η λαγγόνα (*Phalacrocorax pygmeus*), ένα μικρό είδος κορμοράνου, καθώς και το Κιρκινέζι (*Falco naumanni*) που είναι ένα είδος γερακιού που φωλιάζει στις κεραμοσκεπές των παλαιών σπιτιών της πόλης και δημόσιων κτιρίων, είναι είδη που χρήζουν ιδιαίτερης σημασίας και προσοχής για τη διατήρησή τους.

Επίσης, απαντώνται περιστασιακά ακόμη δύο παγκοσμίως απειλούμενα είδη, ο Αργυροπελεκάνος και ο Ασπροπάρης, ενώ ο Ήταυρος αποτελεί είδος με προτεραιότητα για διατήρηση στην Ευρώπη.

Τέλος, δύο είδη που απειλούνται με εξαφάνιση από την Ελλάδα, ο Μαυροπελαργός και ο Τσίφτης φωλιάζουν επίσης σε γειτονικές περιοχές και χρησιμοποιούν περιστασιακά τη λίμνη και τις περιφερειακές της εκτάσεις για διατροφή.

Κρίνεται σκόπιμη η διαχείριση των υγρών λιβαδιών της λίμνης, με σκοπό την αποκατάσταση και τη διαφύλαξή τους, καθώς και η διαχείριση των καλαμιώνων και της παρόχθιας βλάστησης, ώστε να ενισχυθεί η διατήρηση της ορνιθοπανίδας της λίμνης.

Κιρκινέζι (*Falco naumanni*)

Λίμνη και Άνθρωπος

Η Παμβώτιδα, πέρα από τη σπουδαιότητά της ως υδροβιότοπος ήταν πάντα άρρηκτα συνδεδεμένη με την πόλη των Ιωαννίνων και την ζωή των κατοίκων της.

Το οικοσύστημα της λίμνης Παμβώτιδας παρείχε και συνεχίζει να παρέχει στον άνθρωπο σημαντικό αριθμό υπηρεσιών και αγαθών ή με άλλα λόγια πολλαπλές «αξίες».

Η λίμνη Παμβώτιδα συνεισφέρει σημαντικά στην άρδευση, στην αλιεία, στη βόσκηση, στον αθλητισμό, στην περιβαλλοντική εκπαίδευση, στην επιστημονική έρευνα, στον τουρισμό, στην αναψυχή, στην αντιπλημμυρική και αντιδιαβρωτική προστασία, στην ποιότητα του κλίματος και των νερών κ.α.. Όλες οι δραστηριότητες των κατοίκων της περιοχής, κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές, αθλητικές, συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τη λίμνη.

Περιβαλλοντικά προβλήματα - Πιέσεις

Η ραγδαία ανάπτυξη της πόλης των Ιωαννίνων και της ευρύτερης περιοχής υποβάθμισε και έθεσε σε κίνδυνο το φυσικό πλούτο της λίμνης και της ευρύτερης περιοχής. Οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες από το παρελθόν μέχρι σήμερα ασκούν πιέσεις στο οικοσύστημα και τη βιοποικιλότητα της περιοχής.

Σημαντικές πιέσεις και υποβάθμιση στην προστατευόμενη περιοχή και κυρίως στον υδροβιότοπο της λίμνης Παμβώτιδας έχουν προκαλέσει οι αυθαίρετες επιχωματώσεις, η υπεραλίευση, οι εκχερσώσεις παρόχθιας βλάστησης, η αποξήρανση της λίμνης Λαψίστας, η δημιουργία αναχωμάτων, η διατάραξη του υδατικού ισοζυγίου πηγών - καταβοθρών, η υπερβολική άντληση νερού για τη γεωργία, η ρύπανση από γεωργικές χημικές ουσίες, τα κτηνοτροφικά απόβλητα, τα αστικά λύματα της πόλης κ.α..

Όλες αυτές, παράνομες ή νόμιμες δραστηριότητες, οδήγησαν κυρίως στη μείωση των ιχθυοαποθεμάτων της λίμνης, στην καταστροφή παραλίμνιων ενδιαιτημάτων με άμεσες επιπτώσεις

στην υδρόβια πανίδα, και γενικότερα στη μείωση της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, είχαν αντίκτυπο στη συρρίκνωση της έκτασης της λίμνης, στην ποσοτική μείωση της επιφάνειας των παρόχθιων φυτοκοινωνιών, στην απώλεια των περιοδικά κατακλυζόμενων υγρών λιβαδιών και των ρηχών εκτάσεων της λίμνης, στην υποβάθμιση της ποιότητας του νερού, στη μείωση της αντιπλημμυρικής προστασίας και στη δημιουργία ευτροφικών καταστάσεων.

Όλα τα προαναφερόμενα δεν έχουν μόνο αρνητικές επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής αλλά και στον ίδιο τον άνθρωπο και την ποιότητα ζωής του. Οι επιπτώσεις στον άνθρωπο μπορούν έμμεσα να εκτιμηθούν μέσω του προσδιορισμού των «αξιών» εκείνων του λιμναίου συστήματος που υφίστανται υποβάθμιση λόγω της αλλοίωσης της κατάστασης του περιβάλλοντος.

Αλλαγές στις κοινωνικές παρεχόμενες «αξίες» που συνδέονται με περιβαλλοντικές συνθήκες προκαλούν επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής του ανθρώπινου πληθυσμού. Αυτό προκύπτει τόσο άμεσα, από την αλληλεπίδραση του ανθρώπου με τους πόρους του οικοσυστήματος, όσο και έμμεσα από τη χρήση των υπηρεσιών - περιβαλλοντικών αγαθών που παρέχει το οικοσύστημα.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η τοπική κοινωνία άρχισε να ευαισθητοποιείται για τα προβλήματα της λίμνης, γεγονός που οδήγησε στη λήψη μέτρων για την άμβλυνσή τους (π.χ. κατασκευή εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού για τα λύματα της πόλης, περιορισμός της άντλησης νερού για άρδευση, απομάκρυνση κτηνοτροφικών μονάδων από την παραλίμνια περιοχή). Σαφώς όμως πολλά ακόμη πρέπει να γίνουν ώστε η λίμνη να βρει μία νέα κατάσταση ισορροπίας και να διατηρηθεί ο φυσικός της πλούτος για τις επόμενες γενεές. Αναγκαία κρίνεται η συμμετοχή όλων των μερών πέραν του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας, όπως των αρμόδιων Υπουργείων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της Τοπικής Κοινωνίας, αλλά και ο μακροχρόνιος σχεδιασμός για την αντιμετώπιση των προβλημάτων.

Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας

Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας (Φ.Δ.Λ.Π), συστάθηκε τον Ιανουάριο του 2003, ως θεσμοθετημένο διαχειριστικό όργανο της προστατευόμενης περιοχής.

Σκοπός της ίδρυσής του είναι η διαφύλαξη του οικοσυστήματος της λίμνης, η αποκατάσταση και διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας της Παμβώτιδας με παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με το φυσικό περιβάλλον και υιοθετούν την αρχή της αειφορίας.

Ο συνδυασμός της προστασίας της φύσης με την παράλληλη ανάπτυξη δραστηριοτήτων, δηλαδή η Αειφόρος Ανάπτυξη, αποτελεί στόχο και ταυτόχρονα πρόκληση για τον Φορέα Διαχείρισης.

Όπως έχει προαναφερθεί, η προστατευόμενη περιοχή περιλαμβάνει μεγάλο μέρος του λεκανοπεδίου και δεν περιορίζεται μόνο στη λίμνη και την παραλίμνια περιοχή.

Η προστασίας της ευρύτερης περιοχής είναι ουσιαστική για τη βελτίωση της κατάστασης της λίμνης. Πλέον, όταν αναφερόμαστε για προστασία μίας περιοχής δεν εννοούμε την πλήρη απαγόρευση κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας αλλά τη σωστή ρύθμιση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, δηλαδή μία ορθολογική ανάπτυξη στο πλαίσιο της αειφορίας. Στην περίπτωση της λίμνης Παμβώτιδας κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο λόγω της γειτνιάσής της με ένα σημαντικό αστικό κέντρο και τις δραστηριότητες περισσότερων από 120.000 ανθρώπων.

Είναι εμφανές ότι η συμβολή και η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας είναι απαραίτητη και καθοριστική για την επιτυχία του σκοπού του. Για το λόγο αυτό η σπουδαιότητα της συμμετοχής των κοινωνικών ομάδων στον σχεδιασμό της διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος αναγνωρί-

Προστατευόμενη περιοχή Λίμνης Παμβώτιδας

ζεται όλο και περισσότερο, τόσο στην Ελλάδα, όσο και διεθνώς. Οι συμμετοχικές διαδικασίες δίνουν την ευκαιρία να δημιουργηθεί σχέση εμπιστοσύνης με κατοίκους και χρήστες των προστατευόμενων περιοχών και είναι ιδιαίτερα χρήσιμο αυτές να προωθούνται.

Τα συμφέροντα των κοινωνικών ομάδων και η δυσκολία στην ιεράρχηση προτεραιοτήτων δημιουργούν συγκρούσεις, για την επίλυση των οποίων είναι σκόπιμη η οικοδόμηση σχέσεων συνεργασίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ Φ.Δ.Λ.Π., δημόσιας διοίκησης, φιλοπεριβαλλοντικών φορέων, ιδιοκτητών γης, παραγωγικών φορέων, επιχειρήσεων, της εκπαιδευτικής κοινότητας, της κοινωνίας των πολιτών κ.λ.π.. Για να είναι αειφορική η χρήση ενός υγροτόπου πρέπει να αντιμετωπίζονται τα ζητήματα της χρήσης του συνολικά και όχι ανεξάρτητα. Η αλιεία, οι τουριστικές δραστηριότητες, η δόμηση, η άρδευση, η προστασία της βιοποικιλότητας πρέπει να ακολουθούν ένα συνολικό σχέδιο αξιοποίησης και προστασίας και όχι να γίνονται μεμονωμένα.

Τέλος, η εκπαίδευση και η ευαισθητοποίηση του κοινού είναι ιδιαιτέρως σημαντικές για την ενίσχυση των προσπάθειών διατήρησης και αειφορικής διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών.

Στόχοι του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας

Στόχος του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας είναι η προστασία και διαχείριση των βιότοπων των προστατευόμενων αλλά και των ενδημικών ειδών χλωρίδας και πανίδας τόσο της Λίμνης Παμβώτιδας όσο και της ευρύτερης περιοχής αρμοδιότητάς του. Βασική επιδίωξη του Φορέα είναι η αποκατάσταση του διαταραγμένου υδρολογικού ισοζυγίου της Παμβώτιδας, η βελτίωση της ποιότητας των νερών της λίμνης και η προστασία της από την ρύπανση, τη μόλυνση και από κάθε είδος παρεμβάσεων που υποβαθμίζουν το οικοσύστημα.

Τέλος, η περιβαλλοντική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού αποτελεί σημαντικό στόχο του Φορέα και ταυτόχρονα εργαλείο για την επίτευξη όλων των υπολοίπων στόχων.

Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας, στο πλαίσιο αυτό έχει δημιουργήσει δύο υποδομές για την ενημέρωση, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του κοινού, το Κέντρο Πληροφόρησης Λίμνης Παμβώτιδας στο νησάκι των Ιωαννίνων και το Πάρκο Ερμηνείας Οικοσυστήματος Λίμνης Παμβώτιδας στην παραλίμνια οδό (Ακτή Μιαούλη).

Κέντρο Πληροφόρησης Λίμνης Παμβώτιδας

Το Κέντρο Πληροφόρησης Λίμνης Παμβώτιδας στεγάζεται στη Νήσο Ιωαννίνων, σε παραδοσιακό διατηρητέο πέτρινο κτίριο το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη λίμνη Παμβώτιδα και την περιμετρική της βλάστηση.

Η έκθεση του Κέντρου Πληροφόρησης αποτελεί το κεντρικό κομμάτι της ερμηνείας περιβάλλοντος και πλαισιώνεται από εναλλακτικές δραστηριότητες, ώστε ο επισκέπτης να έχει τη δυνατότητα να επιλέξει και να απολαύσει την επίσκεψή του στην περιοχή.

Τα εκθέματά του περιλαμβάνουν ενότητες για τις προστατευόμενες περιοχές, τη φυσική μας κληρονομιά και την παραδοσιακή αλιεία. Ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί για την εξέλιξη της Παμβώτιδας, τη λίμνη του χθες και του σήμερα, τη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής, τη σχέση της λίμνης με τον άνθρωπο, τη διαχείρισή της και πολλά άλλα.

Πάρκο Ερμηνείας Οικοσυστήματος Λίμνης Παμβώτιδας

Το Πάρκο Ερμηνείας Οικοσυστήματος Λίμνης Παμβώτιδας, συνολικής έκτασης 4,5 στρεμμάτων, βρίσκεται στην παραλίμνια οδό (ακτή Μιαούλη). Υποδέχεται πλήθος σχολείων και μεμονωμένους επισκέπτες και φιλοξενεί ποικίλες δραστηριότητες ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης. Παρουσιάζει ένα πιο “φιλικό” μοντέλο ανάπτυξης της παραλίμνιας περιοχής που συμβάλλει στην προστασία του οικοσυστήματος της λίμνης.

Στο Πάρκο, ακολουθώντας τις θεματικές ενημερωτικές πινακίδες, ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί καλύτερα για την Προστατευόμενη Περιοχή και το οικοσύστημα της Λίμνης.

Παράλληλα το Πάρκο ενδείκνυται για εκπαιδευτικές δραστηριότητες, ήπια αναψυχή, περιπάτους, παρατήρηση πουλιών και τοπίου.

Κύριες Δράσεις του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας

Φύλαξη / Εποπτεία της Προστατευόμενης Περιοχής

Η φύλαξη αποτελεί μία από τις βασικές αρμοδιότητες του Φορέα Διαχείρισης. Ως περιοχή εφαρμογής της φύλαξης και επόπτευσης ορίζεται η περιοχή της Προστατευόμενης Περιοχής Λίμνης Παμβώτιδας. Περιλαμβάνει ουσιαστικά το μεγαλύτερο μέρος του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων.

Η φύλαξη και επόπτευση επικεντρώνεται κυρίως σε παράνομες δραστηριότητες όπως μπαζώματα, εκτεταμένη ρύπανση, ανεξέλεγκτο κυνήγι, παράνομη αλιεία.

Προγράμματα Παρακολούθησης (Monitoring)

Η αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των οικοσυστημάτων και της κατάστασης διατήρησης της βιοποικιλότητάς τους, απαιτεί την παρακολούθηση των οικοτόπων, της άγριας πανίδας και την ποιότητα των υδάτων στις Προστατευόμενες Περιοχές.

Η παρακολούθηση (monitoring) είναι μία διαδικασία παρατήρησης και καταγραφής (μέτρηση), επαναλαμβανόμενη και διαχρονική.

Ενημέρωση - ευαισθητοποίηση

Η ενημέρωση - ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και των επισκεπτών αποτελεί βασική αρμοδιότητα του Φορέα Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας. Στο πλαίσιο αυτό κάθε χρόνο οργανώνονται ποικίλες δραστηριότητες ενημέρωσης - ευαισθητοποίησης και ερμηνείας οικοσυστήματος λίμνης Παμβώτιδας.

Τα προγράμματα αυτά έχουν σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και ιδιαίτερα των νέων ανθρώπων για το οικοσύστημα της λίμνης Παμβώτιδας και τις πιέσεις που αντιμετωπίζει ώστε σταδιακά να αλλάξουν στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στο περιβάλλον και να εξελιχθούν σε ενεργούς πολίτες.

Εθελοντισμός

Ο εθελοντισμός έχει αναδειχθεί ως σημαντικό εργαλείο για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι δράσεις εθελοντισμού και η αύξηση της συμμετοχής των νέων σε αυτές αποτελούν ένα ουσιαστικό βήμα της μετάβασης της κοινωνίας σε κοινωνία υπεύθυνων πολιτών όπου οι πολίτες από απλοί χρήστες ή κριτές των δρώμενων γίνονται υπεύθυνοι και συνειδητοποιημένοι πολίτες του κόσμου που συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση ενός ποιοτικού μέλλοντος για τους ίδιους και τις επόμενες γενιές.

Ο Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας, από την ίδρυσή του μέχρι σήμερα, οργάνωσε και συμμετείχε σε πολλές εθελοντικές προσπάθειες σε συνεργασία με ομάδες (Σαμαρείτες, Ορνιθολογική Εταιρεία, Αλιείς, Τοπικές Αρχές κ.α.), σχολεία ή μεμονωμένα άτομα και πραγματοποίησε δένδροφυτεύσεις στην παράκτια ζώνη και καθαρισμό παραλίμνιων περιοχών.

Επίσης, δημιούργησε μητρώο εθελοντών με σκοπό την προσέλκυση και ενημέρωση όλων των κοινωνικών ομάδων της περιοχής.

Ορισμοί

Αειφορία

η διαχείριση των οικοσυστημάτων και των φυσικών πόρων με τρόπο που να εξασφαλίζεται η διατήρησή τους για τις επόμενες γενιές.

Βιοποικιλότητα

η ποικιλία των ζώντων οργανισμών κάθε προέλευσης περιλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, χερσαίων, θαλασσίων και άλλων υδατικών οικοσυστημάτων και οικολογικών συμπλεγμάτων, των οποίων αποτελούν μέρος. Περιλαμβάνει την ποικιλότητα εντός των ειδών, μεταξύ ειδών και μεταξύ οικοσυστημάτων.

Ενδημικό

ορίζεται ένα βιολογικό είδος που ζει αποκλειστικά σε έναν οριοθετημένο γεωγραφικό χώρο.

Ενδιαίτημα

ο χώρος αλλά και τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος (βιοτικά και αβιοτικά) με τα οποία αυτός συνδέεται, όπου ζει ή μπορεί να ζήσει ο πληθυσμός ενός συγκεκριμένου είδους. Με τη στενή αυτή έννοια, το ενδιαίτημα αναφέρεται πάντα σε συγκεκριμένο είδος.

Ευτροφισμός

η υπέρμετρη ανάπτυξη βακτηρίων και αλγών (κυρίως του φυτοπλαγκτού) σε υδάτινα οικοσυστήματα, καθώς δέχονται μεγάλες ποσότητες θρεπτικών συστατικών όπως για παράδειγμα άλατα αζώτου και φωσφόρου, με αποτέλεσμα την μείωση του διαθέσιμου οξυγόνου για τους υπόλοιπους οργανισμούς και την αισθητική υποβάθμιση.

Λεκάνη απορροής

περιοχή με σαφή επιφανειακά όρια, από την οποία η λίμνη, το ρέμα ή ο ποταμός λαμβάνουν την επιφανειακή απορροή (δηλαδή τα νερά που ρέουν στην επιφάνεια του εδάφους), που προέρχονται από βροχοπτώσεις ή και από φυσικές πηγές.

Οικοσύστημα

ένα λειτουργικό σύστημα που περιλαμβάνει μία βιοκοινότητα δηλαδή ένα σύνολο οργανισμών που συνυπάρχουν σε μία περιοχή και το περιβάλλον τους.

Οικότοπος

μονάδα χώρου που διακρίνεται και ορίζεται με βάση κυρίαρχα στοιχεία βλάστησης και κυρίαρχης χλωρίδας ή αβιοτικά χαρακτηριστικά.

Προστατευόμενη περιοχή

μια γεωγραφικά καθορισμένη περιοχή, η οποία υπόκειται σε ρυθμίσεις και διαχείριση με τρόπο που να συμβάλει στην επίτευξη των ειδικών στόχων προστασίας που την αφορούν.

Φορέας Διαχείρισης Λίμνης Παμβώτιδας

Μαρίκας Κοτοπούλη 66-68
Μονάδα Β'
Ριζάρειος Πολιτεία
45445, Ιωάννινα
τηλ. 26510 21834
fax 26510 31867
e-mail: malpi@otenet.gr
www.lakepamvotis.gr

ΠΑΑ
2007-2013

Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο
Αγροτικής Ανάπτυξης:

*Η Ευρώπη επενδύει στις
αγροτικές περιοχές*

LEADER

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

Το παρόν εκδόθηκε στα πλαίσια της Δράσης L323-1: «Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση περιοχών, όπως βελτίωση - σήμανση μονοπατιών, φυτοτεχνικές εργασίες, τεχνικά έργα μικρής κλίμακας για την προστασία του εδάφους, διαμόρφωση θέσεων θέας καθώς και δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης», του Τοπικού Προγράμματος Προσέγγισης LEADER της (Ο.Τ.Δ.): «ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΥ Α.Ε. – Αναπτυξιακή Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ

Ιωάννινα,
Οκτώβριος 2015

Διανέμεται δωρεάν